

159/1 GJERVALELVA

FYLKE: Nordland

Kommune: Rødøy og Rana

Nedbørfelt: 36 km

Toppunkt: 1267 m o.h.

Utløpspunkt: 0 m o.h.

Marin grense: ca 100 m o.h.

Kraftpotensial: 30 GWh

SP-kategori: -

Økonomiklasse: 3

Naturgeogr. region: 36b, 42a

Vassdraget ligger like sør for polarsirkelen og har utløp i Gjervalen, som er en sørlig arm av Melfjorden. Helgåa, som også vurderes i Verneplan IV, er nabovassdrag i sør.

Klimaet er maritimt. Årsnedbøren er hele 2500-3000 mm.

Høgtuvabreen berører de sørøstlige deler av nedbørfeltet. Nedbørfeltets høyeste topper ligger i dette området. Elva fra Høgtuvabreen renner ned i Gjervaldalen som er en glasialt utformet dal mot vest. Den har jevnt fall i øvre deler der den møter elva fra Gjervattjernan i nord. Lenger ned flater dalbunnen ut og elva har her bygd opp et forgrenet løpssystem over en ca 400 m lang strekning før utløp i Gjervalvatnet der den har bygd opp et større delta. Dette er den største innsjøen i et felt som ellers er relativt fattig på ferskvannslokaliteter. Vannet har form av et trapes og har et areal på ca 1,5 km². Ved utløp av vannet er dalen trang og elva renner i et gjel. Dalbunnen vider seg ut igjen like før elva renner ut i sjøen.

Berggrunnen består av tungt forvitrelig granitt. Betydelige materialmengder fra Høgtuvabreen har resultert i forholdsvis mektige løsmasseavsetninger i dalbunnen og dalsidene.

Vegetasjonen er gjennomgående fattig med velutviklet bjørkeskog i nedre del. Stedvis finnes rikere vegetasjonstyper med høgstaudepreg.

Vassdraget har et urørt preg og er uten bebyggelse. En kraftlinje følger hoveddalen inn til vestenden av Gjervalvatnet der den dreier sørover og ut av nedbørfeltet.

Naturfaglige verdier

Objektet er naturfaglig mangelfullt undersøkt. På grunn av sitt uberørte preg er det egnet som referansevassdrag. Typeverdien er trolig noe mindre da feltet virker ensartet.

Geofag

Feltet er tydelig glasialt påvirket. Vassdraget er preget av den store materialtransporten fra det bredekte arealet. Breerosjonen er målt og er relativt liten da breen ligger på harde granittbergarter. Et stort delta er bygd ut i Gjervalvatnet som gjennom en borkjerne vil kunne gi betydelig informasjon om breenes utvikling i området. De store materialmengdene som pålagres det multiple deltaet kommer fra ravineerosjon i løsmassene i den bratte dalsiden. Denne ravineforekomsten er spesielt interessant. For øvrig har feltet et mangfold av prosesser og avsetninger.

*Stor verneverdi ****

Botanikk

Flora og vegetasjon framstår som overveiende fattig, og det er til nå ikke registrert sjeldne arter eller vegetasjonstyper. Det finnes imidlertid områder med rikere berggrunn både i lavlandet og fjellet som ikke er undersøkt. Produktiviten er gjennomgående liten, men lokalt finnes rikere skogtyper.

Vassdraget er tilnærmet uberørt og har store høydeforskjeller. Dette trekker opp ved vurdering av regional representativitet. Den relativt sparsomme forekomsten av rikere vegetasjonstyper reduserer de vitenskapelige og pedagogiske interessene.

*Middels verneverdi ***

Vannfauna

Nedre del av Gjervalelva har laks og sjøørret. Ovenfor den lakseførende delen er det gode bestander av innlandsørret. I Gjervalvatnet er det bestander av både ørret og røye. Med hensyn til fisk er vassdraget typisk for kystregionen.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Vassdraget er et samisk bruksområde, brukt av samer med ulike næringstilpasninger i forskjellige perioder. Det har vært vår- og høstflytteveier for reindriftsgrupper mellom Gjervalvatnet og Melfjordbotn. Gjennom bratte urer i Gjervaldalen er det tilrettelagte stier for denne ferdselen. Dalen forbinder Gjervalen og Melfjord, og kan fra forhistorisk tid ha fungert som ferdselsvei for folk og trekkvei for villrein mellom de to fjordene. Et båtnaust med stø ligger ved Gjervalvatnet, og på nordsiden av vannet finnes kobber- og sinkgruver.

Området har kulturminner hovedsakelig knyttet til samisk kultur, trolig gjennom lang tid. Kulturminnene har kunnskapsverdier i lokal sammenheng.

*Middels verneverdi ***

Friluftstinteresser

Gjervalen og Gjervalelva har særegne landskapskvaliteter. De steile fjellsidene som omgir vassdraget og fjorden gir en betydelig og dominerende romvirkning. Ulike terrengformer i dalbunnen og et variert elveløp gir landskapet variasjon. De omkringliggende fjell og breer forsterker det varierte inntrykket.

Området er relativt mye brukt i friluftssammenheng selv om det ligger langt fra bebyggelse og veier. Vanlig atkomst til området er med båt inn Gjervalen, men også dalgangen fra Melfjordbotn er en del brukt. Fiske, både i fjorden, elva og vannet, samt småviltjakt er vanlige aktiviteter i området.

*Middels verdi ***

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Det er ikke dyrket mark i nedbørfeltet. Skogarealet omfatter ca 3 400 da av middels og lav bonitet. I de senere år har det ikke vært aktivitet i skogen. Det er dårlige utviklingsmuligheter for jordbruket. Skogbruket kunne vært nyttet bedre, men lang og vanskelig transportvei gjør dette komplisert.

*Liten verdi **

Reindrift

Nedbørfeltet ligger sentralt i Strandtindene reinbeitedistrikt, og nyttes som vår-, sommer- og høstbeite. En viktig flyttelei passerer i nordkanten av Gjervalvatnet.

*Stor verdi ****

Kraftressurser

En utbygging av Gjervalelva kan utnytte fallet mellom Gjervalvatnet (kote 83) og sjøen med Gjervalvatnet som reguleringsmagasin (+3 m, -15 m). Dette gir ca 16 GWh midlere årsproduksjon relativt billig kraft.

Utbyggingen inngår som en del av en større utbyggingssplan for Sleåga, Oldervikelva og Storvassåga. I tillegg til produksjonen i Gjervalen kraftverk kan de øvre felt i Gjervalelva gi 14 GWh midlere årsproduksjon gjennom Sleåga kraftverk.